

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 620.

ASIA:

Lissabonissa olevan lähetystön raportti n:o 1.

V. a. Asiamies Winckelman.

28/2-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Lisboassa 28 p. helmikuuta 1934.

No. 250/34.

7	191	Sal.	34
15/3-34	0	-	1
5	10		
	Co		

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia myötäliittää seitsemän
kappaleena Lisboan lähetystön raportin no. 1/1934 koske-
va

N. k. lippusyrijintää Portugalissa.

V.a. Asiainhoitaja

Leopold Kinnelmann

Lissaboni-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1/1934.

Lissabonissa, 28 p:nä helmi kuuta 1934.

Asia: N. k. lippusyrjintä Por-
tugalissa.

7 191 Sal 34
15/3-34
5 (120

Kyseenalainen asia tuli täällä puheeksi useiden virkaveljieni kanssa. Englannin menettely solmia erikois-sopimus Portugalin kanssa ja niinuodoin luopua aikaisemmasta yhteisrintamasta on ollut monenlaisen tulkinnan kohteena. Asia on herättänyt huomiota ja luonnollisesti tuntuvasti vähentänyt mahdollisuuksia saavuttaa siinä onnellinen ratkaisu. Tästä huolimatta lausuttiin tšekäläisten diplomaattien keskuudessa yleisesti käsitys, että yhteistä esiintymistä, mikäli mahdollista, edelleenkin olisi jatkettava ja toivottiin että Suomi, joka tähän asti on ollut syrjässä, ryhtyisi yhteistoimintaan muiden asiaan kiinnostuneiden maiden kanssa.

Kuten tunnettua koskee kyseessäoleva syrjintä lähinnä sitä, että ulkomaalaisilla laivoilla Portugalin satamiin tuoduille tavaroille alkuaan oli määrätty 10 % korkeammat tullimaksut kuin portugalilaisilla laivoilla saapuville tavaroille. Tämä lisätulli, josta samalla oli määrätty, että sen piti asteettain laskea 2 %:lla, on sitten v. 1932 määrältään 6 %, mutta sen

JAKELUOHJE:

Tavallinen ja Kauppa- ja Teol-
isuusministeriö.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.
Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.
Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Jälkeen ei mitään alennusta siinä ole tapahtunut. Edelleen koskee syrjintä eräitä konsulaatti- ja satamamaksuja, joskin asia tältä kohdalta on vähemmästä merkityksestä.

Jotta Ministeriö saisi selvän kuvan nykytilanteesta, selostan tässä lyhyesti, virkaveljiltäni Lisboassa saamieni tietojen mukaisesti, miten eri maat siihen nykyään suhtautuvat.

Portugal. Viime aikoina tapahtuneisiin tiedusteluihin asian nykytilanteesta ja miten Portugalin hallitus, tehtyään Englannin kanssa sopimuksen, aikoo suhtautua niihin vaatimuksiin, jotka muut asiaan kiinnostuneet valtiot olivat esittäneet, lienee Lisboan ulkoasiainministeriössä vastattu, että niin kauan kuin sopimustekstiä ei ole virallisesti julkaistu ja sillä niinmuodoin ei ole oikeusvoimaa Portugalissa, ei asiaa otettaisi virallisten keskustelujen kohteeksi. Mikäli kerrotaan lienee kuitenkin Portugalin ministeri Washingtonissa siellä paraikaa käytävissä kauppasopimusneuvotteluissa selittänyt, että Englannin kanssa solmitun kauppaja merenkulkusopimuksen suosituimmuusmääräyksen sanamuoto teki Englannille mahdolliseksi vaatia sille nyt myönnettyt edut, jotka samoilla perusteilla tultaisiin myöntämään myös Brasilialle. Mitä muuhin asiaan kiinnostuneisiin valtioihin sitävästoin tuli, lienee samassa tilaisuudessa lausuttu se käsitys, että koska niillä oli ainostaan yleinen suosituimmuus, mainitut edut eivät ilman muuta voitaisi ulottaa heihin.

Norja. Norjan ministeri Lisboassa on saanut hallitukseltaan määräyksen tutkia, mitä mahdollisuuksia olisi olemassa yhteiselle esiintymiselle asiassa. Tällöin voisi kaksi vaihtoehtoa tulla kysymykseen, nimittäin asiaan kiinnostuneiden valtioiden yhteisesti allekirjoittama kollektiivinootti taikka erilliset, mu-

tatis mutandis samansisältöiset nootit, joissa, viittaamalla suosituimmuuteen, esitettäisiin vaatimus saada samat edut, kuin Englannille oli myönnetty.

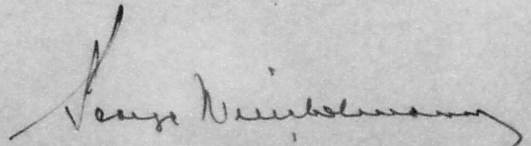
Italia. Italian ministeri Lisboassa on äskettäin Portugalin hallitukselle jättänyt ehdotuksen uudeksi kauppaja merenkulkusopimukseksi. Tämän vuoksi on syytä olettaa, että asia, mikäli se koskee Italiaa, tullaan ratkaisemaan mainitussa yhteydessä, joten Italian liittyminen mahdolliseen yhteiseen esiintymiseen on vähemmän luultavaa, joskin Italian ministeri henkilökohtaisesti väitti olevansa yhteisen esiintymisen kannalla.

Amerikan suhtautuminen asiaan on miltei samanlainen kuin Italian. Parakaa Washingtonissa käytävissä kauppasopimusneuvotteluissa aikoo Amerikka saada asian ratkaistuksi hankkimalla itselleen suosituimmuuden "absolute and unconditional".

Japani, Kiina, Puola ja Kuuba. Näiden maiden diplomaattiset edustajat Lisboassa ovat hallituksiltaan pyytäneet valtuuksia yhtyä Norjan kantaan ja toimia sen mukaisesti.

Ruotsin, Tanskan, Siamin ja Jugoslavian kanta asiassa ei ollut Lisboassa tunnettu, näillä mailla kun ei siellä ole vakinaisia diplomaattisia edustusta.

Muut valtiot eivät tässä yhteydessä tule kysymykseen, koska ne eivät nauti suosituimmuutta, vaan on niillä 25 % alennus merenkulkumaksuissa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 20.

ASIA: _____

Lissabonissa olevan lähetystön rap. n:o 2.

V. a. Asiasuhtaja Winckelmann.

26/2-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

No. 174/34.

Lisboassa helmikuun 26 p. 1934.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
8/191 Edl		34
21/3-34	9 -	1
5	C ₂₀	

Ulkoasiainministeriölle.

Täten on minulla kunnia myötäliittää kuutena kappaleena Lisboan lähetystön raportin no. 2/1934 koskeva Lisboan matkani vaikutelmia.

Raportin lähettämistä on viivästyttänyt viikon kestänyt sairauteni.

V.a. Asiainhoitaja

[Handwritten signature]

LISBOA-

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2/1934.

Lisboa- ssa 26 p:nä helmi kuuta 19 34.

Asia: Lisboan matkani vaikutelmat.

VIKOASÄINII	
8/191	Sal 34
21/3-34	— —
5	C20

Olisi liian rohkeata muutaman viikon oleskelun jälkeen ensikertalaisena Portugalissa ryhtyä seikkaperäisemmin arvostelemaan tšekäläisiä oloja. Tyydynkin senvuoksi ainoastaan lyhyesti selostamaan niitä havaintoja, joita olen ollut tilaisuudessa tekemään niissä sekä virallisissa että yksityisissä piireissä, joiden kanssa täällä olen joutunut tekemisiin.

Alottaakseni ulkoministeristä, tohtori Caeiro da Matta'sta, otti hän minut erinomaisen ystävällisesti vastaan jättäessäni hänelle edeltäjäni takaisinkutsukirjeen ja oman valtakirjani. Ulkoministeri lausui minut tervetulleeksi Lisboaan ja totesi mielihyvällä Suomen ja Portugalin välillä vallitsevat hyvät suhteet. Maamme oloihin ei hän tuntunut olevan erikoisemmin perehtynyt. Kuitenkin kiinnosti häntä kysymys, harjoitettiinko Suomessa tätä nykyä kommunistista propagandaa ja rahoitettiin-ko tuollainen propaganda mahdollisesti Neuvosto-Venäjältä käsin. Olin tilaisuudessa antamaan hänelle seikkaperäisen selostuksen tästä sekä suhteistamme Neuvosto-Venäjään yleensä ja muomasin hänen erikoisella tyydytyksellä kuuntelevan vakuutus-

JAKELUOHJE:

Tavallinen

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tani siitä, ettei maaperä Suomessa ollut otollinen kommunististen aatteiden leviämislle. Tiedustelin keskustelun kuluessa, miten Portugalin hallitus suhtautui Neuvosto-Venäjän tunnustamiseen, johon ulkoministeri vastasi, ettei kysymys ollut missään muodossa ajankohtainen.

Ulkoministeri kertoi, että Portugal maailmantaloudellisesti jossakin määrin eristetyn asemansa vuoksi oli verrattain vaivattomasti läpäissyt taloudellisen pulakauden sekä että sen rahataloudellista asemaa oli nykyään pidettävä hyvinkin hyvänä. Hän myönsi kyllä että sosialisissa oloissa, etenkin pohjoismaalaisen silmillä katsottuna, voisi havaita paljonkin puutteellisuuksia, mutta että nykyinen hallitus oli päättävästi ryhtynyt korjaamaan vallitsevia epäkohtia ja erikoisesti kohdistanut pyrkimyksensä kansansiviv^sityksen kohottamiseksi. Viimemainittu toimenpide ei myöskään ole ennaikainen, kun ottaa huomioon, että virallistenkin tietojen mukaan 65 % Portugalin väestöstä on luku- ja kirjoitustaidotonta, johon lukuun saataneen vielä lisätä 10 %, jotta se tulisi tosioloja vastaavaksi. Ulkoministeri väitti myös, että kommunismi Portugalissa oli lopullisesti lyöty maahan sekä ettei mitään yhteiskunnallisen rauhan häiriöitä kommunistien puolelta enää ollut odotettavissa. Tämä käsitys lienee kuitenkin toisilta tahoilta saamieni tietojen mukaan jossakin määrin liiaksi optimistinen. Päinvastoin kerrottiin, että kommunistiset virtau^sukset täällä, joiden olemassaoloa ulkoministerikään ei kieltänyt, olivat, kuten Espanjassakin, saaneet Kuuban tapahtumista lisää virkettä.

Ulkoministeriön monivuotinen kansliapäällikkö, suurlähettiläs Teixeira de Sampaio, joka ulkoministerin itsensä minis-

terintoimensa ohella edelleen hoitaessa Portugalin valtiopankin pääjohtajan virkaa ja puuttuessa senvuoksi verrattain vähän ministeriönsä varsinaiseen hoitoon, on hyvin vaikutusvaltainen henkilö, niin myös ministeriön muut virkamiehet osottivat minua kohtaan mitä suurinta ystävällisyyttä. Keskusteluissani heidän kanssaan totesin mielihyvällä, ettei heidän puoleltaan tehty mitään viitauksia korjauksista tai muutoksista kauppasopimukseemme, joihin kieltolakimme kumoaminen ehkä olisi voinut antaa heille aihetta. Sitävastoin he ottivat puheeksi heidän tietoonsa, tiesi mistä lähteistä, saatetut paikkansapitämättömät väitteet, Suomessa muka voimaantulleista uusista määräyksistä, joiden mukaan ulkomaalaisten viinien tuonti originaalipulloissa olisi kielletty. He sanoivat pitävänsä tuollaista toimenpidettä vakavana loukkauksena portugalilaisten viejien laillisia oikeuksia vastaan ja kertoivat, että toimenpiteet olivat herättäneet suurta levottomuutta viininviljelijäin keskuudessa. Saatuani sänkeitse Ministeriöstä oikeita tietoja, olin tilaisuudessa täydellisesti kumoamaan heidän väitteensä, mikä ilmeisesti herätti suurta tyydytystä ja lupasivat he tarkistaa saamansa tietolähteet sekä rauhoittaa viininviljelijöitä. Keskustelun kuluessa annettiin minun myös ymmärtää, että he olivat täysin tietoisia Alkoholiliikkeen viininostoista englantilaisia välikäsiä käyttämällä, huomauttivatpa vielä, että kysymyksessä tosin oli ostajan oma vahinko, koska hän siten tuli pakotetuksi suorittamaan välikäsien provisiot, jotapaitsi hänellä ei ollut mitään takeita siitä, etteikö hän saanut ^tväärennetyä tavaraa. Katsoin voivani tähän huomauttaa, että tilanne jo osotti paranemisen oireita sekä että Alkoholiliike on kiinnostunut järjestämään välittömät suhteet portugalilaisten viininviljelijäin ^{viejäin} kanssa. Ministeriössä viitattiin myös sivumennen siihen, ettei Suomen dip-

lomaattinen edustaja sitten alkuvuoden 1932 ollut käynyt Lisboassa, ja lausuttiin toivomus, että, joskaan asioiden lukumäärä ei ollut suuri, käynnit Lisboassa tästä lähtien tapahtuisivat tiheämmin. Lupasin saattaa tämän toivomuksen hallituksen tietoon.

Kuten tunnettua on Portugalissa nykyään diktatuurihallitus, joka sen kokoonpanossa tapahtuneita pienempiä muutoksia lukuunottamatta on ollut vallassa sitten vuoden 1926. Mainittuna vuonna syöstiin nimittäin silloinen vapaamielinen hallitus, sen johtajat Bernardino Machado ja Alfonso Costa pakenivat ulkomaille ja parlamentti hajoitettiin, eikä sitä sen jälkeen enää ole kutsuttu koolle. Johtavana voimana eri hallituksissa on ollut nykyinen pää- ja valtiovarainministeri, Coimbran yliopiston finanssioikeuden professori Oliveira Salazar, joka rautasella ^{1/}kädellä on johtanut valtioperäsiintä, presidentti Carmonankin ollessa hänen johdettavinaan. Hallitus onkin suurin piirtein, lukuunottamatta vähäisempiä verisesti tukahutettuja sotaväen keskuudessa ilmenneitä kumousyrityksiä, saanut toimia rauhassa. Sen poliittisten vastustajain ei ole onnistunut tuottaa sen toiminnalle suurempia häiriöitä. Entinen vapaamielinen puolue on nimittäin täysin hajalla ja sen maanpaossa olevilta johtajilta puuttuu sekä voimia että varoja vakavamman opposition luomiseen. Ja mitä monarkisteihin tulee, joiden vaikutusvalta on aivan mitätön, rajoittuu heidän toimintansa lähinnä platooniseen vaatimukseen kuningas Manuel-vainajan sukulaisen, maanpaossa olevan Duarte Nunon asettamiseen valtaistuimelle heidän haaveilemassaan monarkistisessa Portugalissa.

Ei ole kiellettävissä, etteikö nykyinen hallitus, diktatuurisista eleistään huolimatta, nauti yleistä luottamusta ja puhutaan siitä kaikkialla mitä suurimmalla kunnioituksella. Ja myöntää täytyy, että se on täydessä mitassa ansainnut sitä kohtaan

osotetun luottamuksen. Luotettavilta henkilöiltä saamieni tietojen mukaan oli sisäinen tilanne Portugalissa diktatuurihallituksen tullessa valtaan katastrofaalinen. Valtion raha-asiat olivat täysin hunningolla, mahdollisuuksia ulkomaisen lainan saantiin ei ollut ja valtion verotulot olivat aivan mitättömät, syystä ettei veronkannossa ollut minkäänlaista efektiivisyyttä ja miljoonatulosten omistajat pääsivät veroistaan viranomaisia lahjomalla. Virkamieskunta yleensä oli, harvoja poikkeuksia lukuunottamatta, täysin kykenemätöntä jalahjominen sen keskuudessa oli vallan yleistä. Upseeristo oli kokoonpantu epäluotettavista aineksista, jotka olivat valmiit koska tahansa kapinoimaan, kunhan heille vaan taattiin riittävä korvaus myötävaikutuksestaan.

Diktatuurihallitus keskitti aluksi kaikki voimansa valtion finanssien kuntoonsaattamiseksi ja tässä työssä se on saavuttanut loistavia tuloksia. Esimerkkinä mainittakoon, että vakuuttamaton ulkomainen valtiovelka, joka vielä vuonna 1926 oli 18 miljoonaa puntaa, on viimeistä shillinkiä myöten suoritettu. Valtion tuloja on huomattavasti lisätty tekemällä niin välillisten kuin välittömienkin verojen periminen täysin efektiiviseksi, jota paitsi siirtomaiden luonnonrikkauksia on yhä enemmän alettu käyttää hyväksi. Mutta muillekin aloille on hallituksen huolenpito riittänyt. Niinpä on kansansivistyksen elvyttämiseksi perustettu suuri joukko uusia kouluja, joissa opetus on maksuton neljänä ensimmäisenä vuonna. Asuntopulan torjumiseksi on valtio kaikkialla maassa rakentanut taloja, joissa halukkaille tarjotaan huoneita ja hygienisiä asuntoja laissa määrätystä kohtuullisesta vuokrasta, sisältyen vuokraan myös maksut asunnonhaltijan palo-, henki- ja työkyvyttömyysvakuutuksista. Kun vuokraaja on määrävuo-

sina säännöllisesti suorittanut vuokransa, siirtyy huoneusto hänelle täydellä omistusoikeudella.

Myös maanviljelykseen nähden on hallitus ryhtynyt useihin järkipäätöksiin uudistuksiin, jotka ovat osottautuneet menestykselliseksi. Vuosina 1921-1925 tuotiin Portugaliin 145.000 tonnia leipäviljaa vuodessa kotimaisen tuotannon ollessa samanaikaisesti noin 300.000 tonnia vuodessa. Vuosina 1929-1932 oli kotimainen tuotanto noussut 430.000 tonniin vuodessa ja tuonti rajoittuu nyttemmin yksinomaan siemenviljan tuontiin.

Viininviljelystä, joka on osottanut liikatuotantoa, on niinikään alettu rationalisoida ja uusien viinitarhojen viljeleminen on kielletty. Onpa menty niinkin pitkälle että valtion asiantuntijain välityksellä toimitetaan tutkimuksia jo viljelyksenalaisten viinitarhain kannattavuudesta ja jos niissä tullaan kielteiseen tulokseen voidaan maanomistaja pakoittaa luopumaan viininviljelyksestään ja ryhtymään viljelemään muita tuotteita.

Kuten tunnettua on Portugal järjestyksessä kolmas siirtomaavaltio. Suunnattomista luonnonrikkauksistaan huolimatta ovat siirtomaat aikaisemmin olleet raskaana taakkana emämaalle, mutta tilanne on viimeaikoina muuttunut ja siirtomaat rahoittavat nyttemmin suureksi osaksi hallinto- ja sotilasmenonsa.

Työttömien lukumäärä on viime vuosina osottanut jatkuvaa vähenemistä ja oli se viime lokakuussa ainoastaan vähän päälle 21.000. Tämä saa selityksensä niistä suurenmoisista yleisistä töistä, joita hallitus aika ajoin on pannut alulle ja joista ensisijaisesti on mainittava melkein koko maantieverkoston uusiminen. Vielä muutamia vuosia sitten oli mahdotonta ajaa autoilla maaseudulla, mutta nykyään näkee asfalttoituja valtateitä kaikkialla maaseudulla.

Tilanne Portugalissa näyttää siis monessa suhteessa kehittyneen varsin tyydyttävästi ja jos vaan nykyinen suunta häiriintymättä saa jatkaa on syytä olettaa, että maa piankin lopullisesti toipuu niistä raskaista kärsimyksistä, jota aikaisemmat hallitukset niin monarkistiset kuin tasavaltalaiset ovat edesvaustuuttamalla hallitsemisellaan niin runsaassa määrin sille tuottaneet.

Tulen eri tiedoituksessa käsittelemään Suomen ja Portugalin välisiä kauppasuhteita ja mitä mahdollisuuksia on olemassa suomalaisten tuotteiden viennin lisäämiseksi Portugalinkin.

A. A. Niemeläinen